

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/9/2018
Identifikačné číslo spisu: 4017200338
Dátum vydania rozhodnutia: 24.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:4017200338.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej v právnej veci žalobcu: PhDr. Q. K., narodený X. O. XXXX, bytom v R., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia z 9. februára 2017, číslo: XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 7. augusta 2017, č.k. 23Sa/44/2017-54, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 7. augusta 2017, č.k. 23Sa/44/2017-54, z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo 7. augusta 2017, č.k. 23Sa/44/2017-54, postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia z 9. februára 2017, číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým generálny riaditeľ príslušný na rozhodovanie podľa § 215 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) zmenil prvostupňové správne rozhodnutie z 13. júna 2016, číslo: XXX XXX XXXX X tak, že podľa § 70 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. žalobcovi priznal od 19. augusta 2016 invalidný dôchodok v sume 143,20 € mesačne. Zároveň od 1. januára 2017 bol invalidný dôchodok zvýšený na sumu 147,20 € mesačne. Prvostupňovým správnym rozhodnutím z 13. júna 2016, číslo: XXX XXX XXXX X bola žalobcovi zamietnutá žiadosť o invalidný dôchodok z 11. mája 2016.

2. Krajský súd mal preukázané, že posudkový lekár rozhodol po vlastnom vyšetrení zdravotného stavu žalobcu a posúdení odborných lekárskeho nálezov z oblastí, na ktoré si žalobca sťažuje a svoj posudok aj náležite zdôvodnil. Posudkoví lekári sociálneho poistenia v konaní predchádzajúcom vydaniu napadnutého rozhodnutia žalovanej ako aj v konaní o odvolaní na základe predložených odborných nálezov a vlastného vyšetrenia vyhodnotili, že zdravotný stav žalobcu je zhoršený na úroveň invalidity,

lebo má mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 55% od 19. augusta 2016, t.j. od psychologického vyšetrenia. Žalobca v konaní o opravnom prostriedku nepreukázal listinnými dôkazmi, že jeho zdravotný stav odôvodňuje vznik invalidity (?). Nové skutočnosti, ktoré by pri doterajšom posudzovaní zdravotného stavu žalobcu neboli známe a zhodnotené a ktoré by prípadne odôvodňovali ďalšie doplnenie posudku krajský súd nezistil ani z predložených lekárskeho nálezov, ktoré pripojil žalobca k žalobe. Krajský súd považoval preskúmané rozhodnutie žalovanej za vydané v súlade so zákonom č. 461/2003 Z.z. ako aj prílohou č. 4 k zákonu. Vykonaným dokazovaním neboli zistené žiadne relevantné dôvody, pre ktoré by malo byť rozhodnutie žalovanej zrušené. Vzhľadom na uvedené, krajský súd žalobu ako nedôvodnú podľa § 190 SSP zamietol.

3. Krajský súd o trovách konania rozhodol podľa § 168 SSP tak, že žalobcovi nepriznal náhradu trov konania, pretože nemal v konaní úspech.

II.

4. Žalobca podal proti rozsudku krajského súdu kasačnú sťažnosť.

5. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, nevykonal dostatočné dokazovanie v predmetnej veci, akceptoval tvrdenia žalovanej vo vyjadrení ako relevantné právne závery napriek rozdielnym skutočnostiam v dokladovej spisovej dokumentácii a rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

6. Namietal, že krajský súd v napadnutom rozhodnutí akceptoval obsah napadnutého rozhodnutia, ako aj vyjadrenie žalovanej k žalobnému návrhu bez výhrad a transponoval tvrdenia žalovanej aj do svojho odôvodnenia s tým záverom, že považuje preskúmané rozhodnutie za vydané v súlade so zákonom č. 461/2003 Z.z. ako aj prílohou č. 4 k tomuto zákonu. Krajský súd tak postupoval i napriek zistiteľným rozporom medzi tvrdeniami žalovanej a dokumentáciou prípadu. Tiež sa nevysporiadal s rozpormi medzi tvrdeniami žalobcu v žalobe s tvrdeniami žalovanej vo vyjadrení. Vyjadrenie žalovanej považoval za účelové, zavádzajúce so zámerom odvrátenia pozornosti od nedostatkov v posudzovaní a rozhodovaní, účelovo vyberá z kontextu údaje z nálezov a vyjadrení lekárov z vyšetrení, parafrázuje údaje a skutočnosti, deformuje význam záznamov, účelovo uvádza vlastné popisy niektorých dejov a skutočností tak, že výsledný význam je úplne iný, ako skutočnosť.

7. Žalobca ďalej namietal, že krajský súd vo veci nenariadil pojednávanie, nedoručil vyjadrenie žalovanej žalobcovi a tiež neumožnil žalobcovi podanie stanoviska k tvrdeniam žalovanej. Iba oznamom na internetovej stránke a vyvesením oznamu na tabuli súdu oznámil dátum vynesenia rozsudku.

8. V súvislosti s posúdením zdravotného stavu žalobca uviedol, že v roku 2012 bol hospitalizovaný, jeho stav sa zlepšil, pričom následne riadne vykonával pracovnú činnosť až do mozgovej príhody v roku 2015, v dôsledku čoho mu boli diagnostikované ďalšie ochorenia zapríčinené týmto poškodením mozgu (poruchy reči, závrate, triašky, zrak, pamäť ...). Poslednou závažnou chorobou bol psychiatrickou diagnostikovaný organický psychosyndróm ťažkého stupňa (choroba v dôsledku mozgového infarktu) čo vyplýva z lekárskej správy z 27. júla 2016. Z tohto dôvodu zastal názor, že nemal byť posudzovaný podľa Kapitoly VI - Choroby nervového systému, Oddiel A - Postihnutie mozgu, Položka č. 1 - Poruchy osobnosti, poruchy správania a poruchy intelektu vyvolané ochorením, poškodením alebo dysfunkciou mozgu, písmeno b/ - stredne ťažká forma s 35-45%-nou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ale podľa Kapitoly VI, oddiel A, Položka č. 9 - Stavy po cievnych mozgových príhodách, písmeno c/ - ťažké formy (hemiparézy ťažkého stupňa, organický psychosyndróm) s percentuálnou mierou poklesu 60-75%. Dodal, že žalobca mal mozgový infarkt a vyvolané ochorenie - organický psychosyndróm, čo nespochybnila ani žalovaná. Napriek tejto skutočnosti žalovaná ignorovala jasný obsah anamnézy a opakovane posúdila ochorenia podľa Položky č. 1, t.j. položky, ktorá je obsahom evidentne v nesúlade s anamnézou žalobcu.

9. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, eventuálne, aby zrušil rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Uplatnil si náhradu trov krajského ako aj kasačného konania.

III.

10. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila podaním z 29. novembra 2017.

11. Dôvody uvedené v kasačnej sťažnosti nepokladala za opodstatnené; krajský súd správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého náležite právne posúdil vec, pričom nezistil nezákonnosť preskúmaných rozhodnutí žalovanej. Pochybnosti žalobcu o tom, že jeho zdravotný stav nebol v konaní správne posúdený, považovala za neodôvodnené, vyvolané len jeho subjektívnym presvedčením, čo však nezakladá dôvod na spochybnenie správnosti skutkových zistení a záverov prijatých v konaní. Skutkové okolnosti ohľadom zdravotného stavu žalobcu boli dostatočne ozrejmene príslušnými posudkovými lekármi sociálneho poistenia a tieto sú úplné, dostatočne podložené odbornými vyšetreniami a nálezmi, ako aj zdravotnou dokumentáciou, bez nejasností, vnútorných rozporov a vo svojich záveroch sa zhodujú.

12. Preto žalovaná zotrvala na vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia z 9. februára 2017 a navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

IV.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že rozhodnutie je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

14. Podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

15. Podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

16. Podľa § 106 ods. 1 SSP, ak správny súd neurobí iné vhodné opatrenia alebo nerozhodne vo veci bez nariadenia pojednávania, zašle bezodkladne žalobcovi vyjadrenie žalovaného a ďalších účastníkov k žalobe. Žalobca sa k nim môže vyjadriť v lehote určenej správnym súdom.

17. Podľa § 106 ods. 2 SSP k vyjadreniu žalobcu sa môžu účastníci konania vyjadriť v lehote určenej správnym súdom. Na ďalšie vyjadrenia správny súd nemusí prihliadať, o čom účastníkov konania poučí.

18. Na úvod najvyšší súd uvádza, že vyššie citovaný článok 48 ods. 2 Ústavy SR predstavuje princíp kontradiktórnosti súdneho konania, ktorý možno v zmysle menového článku rozčleniť na 1/ právo na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania a 2/ právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom. Princíp kontradiktórnosti súdneho konania je z hľadiska systematického súčasťou práva na spravodlivý proces, ktoré spolu s právom na prístup k súdnej a inej právnej ochrane a osobitnými právami vzťahujúcimi sa len na trestné konanie tvorí ucelený systém práva na súdnu a inú právnu ochranu, ktoré je zaradené do druhej hlavy siedmeho oddielu Ústavy SR. Právo na súdnu a inú právnu ochranu patrí teda medzi ľudské práva chránené Ústavou SR. Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa

účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001, sp.zn. II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002, sp.zn. II. ÚS 132/02, z 5. apríla 2007, sp.zn. III. ÚS 171/2006).

19. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že krajský súd realizovanou výzvou z 28. apríla 2017 (č.l. 43 súdneho spisu) zaslal žalovanej rovnopis žaloby na vyjadrenie. Žalovaná sa k žalobe vyjadrila podaním z 1. júna 2017. Krajský súd následne dňa 7. augusta 2017 vyhlásil rozhodnutie vo veci samej - rozsudok bez toho, aby predmetné vyjadrenie bolo zo strany krajského súdu doručené žalobcovi.

20. Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasť práva na spravodlivý proces. Keďže v danej veci vyjadrenie žalovanej k žalobe nebolo doručené žalobcovi, tento tak nemal možnosť relevantným spôsobom reagovať na zásadné skutkové otázky žalovanou prezentované v príslušnom vyjadrení k žalobe. Treba teda konštatovať, že konanie pred krajským súdom nebolo možné považovať za spravodlivé.

21. V tejto súvislosti dáva najvyšší súd do pozornosti aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 27. apríla 2010 v prípade Hudáková proti Slovenskej republike, v ktorom bolo poukázané na to, že princíp rovnosti zbraní, ako jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania, vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície vis - á - vis proti jej protistrane (napr. Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, z 18. februára 1997, ods. 23, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-I).

22. Okrem tejto požiadavky koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim (por. Nideröst-Huber, citované vyššie, ods. 24).

23. Význam uvedenej požiadavky spočíva v potrebe zabezpečenia, aby procesné strany mali vieru vo výkon spravodlivosti a aby im nebola odopretá možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam, ktoré by mohli ovplyvniť rozhodnutie súdu. Bolo povinnosťou krajského súdu, aby pred svojím rozhodnutím v konaní, v ktorom rozhodoval bez nariadenia pojednávania v zmysle § 106 ods. 1 SSP, poskytol žalobcovi možnosť vyjadriť sa k písomnému podaniu žalovanej. V tejto súvislosti najvyšší súd uvádza, že podľa menovaného § 106 ods. 1 SSP platí, že ak správny súd neurobí iné vhodné opatrenia alebo nerozhodne vo veci bez nariadenia pojednávania, zašle bezodkladne žalobcovi vyjadrenie žalovaného a ďalších účastníkov k žalobe. To však nemožno chápať tak, že pôjde o rozhodnutie vo veci samej po jej meritórnom prejednaní hoci bez nariadenia pojednávania, ale pôjde najmä o odmietnutie žaloby, alebo zastavenie konania. Pokiaľ teda bude správny súd rozhodovať vo veci bez nariadenia pojednávania, bude povinný poskytnúť účastníkom konania možnosť vyjadriť sa k písomným podaniam ostatných účastníkov.

24. Najvyšší súd preto dospel k záveru, že v predmetnej veci krajský súd porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

25. Rovnako najvyšší súd je povinný vytknúť krajskému súdu zmatečnosť odôvodnenia v bode 14, keď na jednej strane krajský súd konštatuje, že cit.: „Posudkoví lekári sociálneho poistenia v konaní predchádzajúcim vydaniu napadnutého rozhodnutia žalovaného ako aj v konaní o odvolaní na základe predložených odborných nálezov a vlastného vyšetrenia vyhodnotili, že zdravotný stav žalobcu je zhoršený na úroveň invalidity, lebo má mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 55% od

19.08.2016, t.j. od psychologického vyšetrenia.“ a na strane druhej v tom istom odseku uvádza, že cit.: „Žalobca v konaní o opravnom prostriedku nepreukázal listinnými dôkazmi, že jeho zdravotný stav odôvodňuje vznik invalidity.“

26. Pokiaľ žalobca namietal, že krajský súd vo veci nenariadil pojednávanie, najvyšší súd dáva do pozornosti tú skutočnosť, že je to práve žalobca, kto je povinný (pokiaľ má záujem o prejednanie veci na nariadenom pojednávaní) v podanej žalobe výslovne uviesť, že žiada nariadenie pojednávania (§ 182 ods. 1 písm. g/ v spojení s § 199 ods. 3 SSP).

27. Z uvedených dôvodov najvyšší súd kasačnou sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu postupom podľa § 462 ods. 1 SSP (v spojení s § 440 ods. 1 písm. f/ SSP) zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

28. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu postupovať vo vyššie naznačenom smere, svoje rozhodnutie zároveň riadne a presvedčivo odôvodní s tým, že jednotlivé odseky odôvodnenia rozsudku riadne označí arabskými číslicami (§ 139 ods. 5 SSP).

29. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

30. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.